

TÖRTÉNELEM ÉV VÉGI VIZSGA

9. ÉVFOLYAM

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A vizsgára kijelölt tananyag: egyetemes és magyar történelem 1711-ig

A részletes követelmények felhasználásával történik az írásbeli és a szóbeli vizsga összeállítása.

A feladatlapon rövid (teszt) és hosszabb kifejtést igénylő (esszé) feladatai a megadott témakörökből a témakörökhöz rendelt adatok (kronológia, fogalmak, történelmi személyek, topográfia) ismeretével oldhatók meg.

A szóbeli vizsga tételei a megadott témakörök felhasználásával készülnek; a vizsgázó feleletében a feltüntetett adatokon kívül egyéb tényanyagot nem kérünk számon az értékelés vonatkozó fejezetében (pl. „Tájékozódás térben és időben”).

A témakörökhöz rendelt adatok a következő módon szerepelhetnek az írásbeli feladatokban:

1. Írásbeli vizsga:

- a) Rövid választ igénylő (teszt) feladatok: a megadott adatok ismerete és használata (az alább részletezett példák alapján).
- b) Hosszabb kifejtést igénylő (esszé) feladatok: az adatok alkalmazása, beépítése a válaszba.

2. Szóbeli vizsga: az adatok alkalmazása, beépítése a válaszba.

Az egyes adattípusokhoz rendelhető feladatok az írásbeli vizsgán:

Kronológia:

- a) A megadott kronológiai adatok pontos ismerete.
- b) Az évszámmal jelzett történelmi események ismerete, az összefüggések feltárása.
- c) Kronológiai adatok összekapcsolása egyéb adatokkal (topográfia, történelmi személyek).

Fogalmak:

- a) Fogalmak meghatározása néhány mondatban (jelentésük, jellemző előfordulásuk térben és időben, fogalomrendszerbe illesztésük).
- b) Meghatározás alapján fogalmak megnevezése.
- c) Jellemző jegyek (pl. forrásban) alapján fogalmak megnevezése.
- d) Fogalmak csoportosítása közös jegyek felismerése alapján.
- e) Fogalmak jellemző jegyeinek megnevezése, felismerése.
- f) Fogalmak és más adatok (pl. topográfia, történelmi személyek) összekapcsolása közös jegyek alapján.

Történelmi személyek:

- a) Megadott nevekhez rövid meghatározás megadása: térben és időben való elhelyezés, a személyre jellemző történelmi esemény feltüntetése.
- b) Meghatározás alapján a történelmi személy felismerése, illetve megnevezése.
- c) Történelmi személyek csoportosítása megadott szempontok alapján.
- d) Történelmi személyek összekapcsolása más adatokkal (kronológia, topográfia, fogalmak).
- e) Kiemelt nevek (az adattárban vastagon szedve): rövid életrajz ismerete, a történelmi személy tevékenysége, szerepe a történelmi folyamatokban. Tevékenységének értékelése (lehetőségeinek, szándékainak feltárása, hatásának bemutatása).

Topográfia:

- a) Vaktérképen bejelölt topográfiai adatok megnevezése.
- b) Megadott topográfiai adatok bejelölése vaktérképen.
- c) Megadott topográfiai adatok alapján történelmi események rekonstruálása.
- d) Topográfiai adatok csoportosítása megadott szempontok alapján.
- e) Topográfiai adatok összekötése más adatokkal (kronológia, történelmi személyek, fogalmak).

Témakörök

I. Ókori Kelet

1. Mezopotámia a Kr.e. II. évezredben: Az Óbabiloni Birodalom. Hammurapi törvényei
2. Az ókori Egyiptom gazdasági, társadalmi és kulturális jellemzői
3. Politeizmus és monoteizmus az ókori Keleten (Egyiptom, India, a zsidó vallás)

II. Ókori Hellasz

1. A poliszok világa: Athén és Spárta
2. A hellénizmus kora: Alexandrosz hódításai, a makedón birodalom
3. Az ókori görög kultúra (tudomány, hitvilág, a görög filozófia)

III. Ókori Róma

1. A római köztársaság államszervezete, társadalmi sajátosságai (vérségi, vagyoni, területi elv)
2. A birodalom kialakulása: hódító háborúk (Kr.e. III – I. sz.), provinciák
3. Köztársaságból egyeduralom: a köztársaság válsága, Iulius Caesar
4. Augustus principatusa
5. A császárkori Róma: principatus és dominatus. Pannonia provincia
6. A kereszténység kialakulása, helyzete a császárkori Rómában
7. A népvándorlás: hunok és germánok. A Nyugat-római Birodalom hanyatlása

IV. A középkori Európa

1. Az iszlám és az arab hódítás
2. Róma örökösei: a Frank Birodalom és Bizánc
3. Hűbériség és rendiség a középkori Európában
4. A középkori egyház. Egyházszerkezet, szerzetesség. Pápaság és császárság. A keresztes hadjáratok
5. A középkori jobbágyság: birtokviszonyok, termelési technikák. A jobbágyság társadalmi helyzete
6. Városok a középkori Európában: városi jogok, céhek, kereskedelem. A városi társadalom.
7. A középkori Európa kultúrája: romanika, gótika, reneszánsz. Egyetemek.

V. Magyarország a középkorban

1. A magyar nép eredete, vándorlása és a honfoglalás. A honfoglaló magyarság életmódja
2. Az államalapítás: egyházszerkezet, vármegyék, udvari szervezet. Társadalmi változások
3. A keresztény magyar állam megszilárdulása: Szent László és Könyves Kálmán
4. Magyarország a XII - XIII. században: III. Béla, II. András, IV. Béla.
5. Társadalmi változások a XIII. században. A nemesi vármegye
6. Az Anjouk kora: I. Károly és I. Lajos
7. A török veszély Magyarországon: Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János
8. Hunyadi Mátyás uralkodása
9. A középkori Magyarország kultúrája

VI. Kora újkori egyetemes történelem

1. A földrajzi felfedezések és következményeik: gyarmatosítás, világkereskedelem
2. A tőkés gazdaságkialakulása és jellemzői. Az európai munkamegosztás
3. Reformáció és katolikus megújulás
4. A Habsburgok európai birodalma a XVI – XVII. században
5. Anglia és Franciaország a XVI – XVII. században. Az abszolútizmus kialakulása és jellemzői

VII. Magyarország a kora újkorban

1. A mohácsi csata előzményei és következményei. Magyarország három részre szakadása. Magyarország az Oszmán Birodalomban: a Hódoltság.
2. A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban. Végvárak, vitézlő rend, hadjáratok. Rendiség és központi hatalom.
3. A reformáció és kulturális hatásai Magyarországon. A katolikus megújulás.
3. Rendi küzdelmek a XVII. században: Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós.
4. Az Erdélyi Fejedelemség fénykora. Társadalmi, rendi és felekezeti viszonyok. Bethlen Gábor.
5. A török kiűzése: a tizenöt éves háborútól a karlócai békéig.
6. A Rákóczi-szabadságharc

ADATTÁR

Ókori Kelet

Kronológia

Kr.e. 30. sz. (Kr.e. 2955)	Az egységes Egyiptom létrejötte
Kr.e. 18. sz. (Kr.e. 1792 – 1750)	Hammurapi uralkodása (Óbabiloni Birodalom)
Kr.e. 14. sz.	Amarna-reform (Ehnaton uralkodása)
Kr.e. 13. sz. (Kr.e. 1290 – 1224)	II. Ramszesz uralkodása
Kr.e. XI-X. sz.	az egységes zsidó királyság
Kr.e. 525	a perzsák elfoglalják Egyiptomot

Fogalmak

öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, múmia, újraelosztás, árupénz, betűírás, zsinagóga, brahmanizmus/ hinduizmus, buddhizmus, lélekvándorlás/reinkarnáció, taoizmus, az ókori Izrael állama, lex talio, adósrabszolga, oikosz, politeizmus, monoteizmus, hinduizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat, próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra

Személyek

Hammurapi, Kheopsz, Ehnaton, II. Ramszesz, Ré, Ízisz, Ozirisz, Buddha, Ábrahám, Mózes, Salamon

Topográfia

Mezopotámia, Tigris, Eufratesz, Babilon, Egyiptom, Nílus, Jeruzsálem, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, Betlehem, India, Kína

Ókori Hellasz

Kronológia

Kr.e. 776	az első olümpiai játékok
Kr.e. 594	Szolón törvényei
Kr.e. 560 – 510	a türannisz időszak Athénban
Kr.e. 508	Kleiszthenész törvényei
Kr.e. 490	a marathóni csata
Kr.e. 480	Xerxész hadjárata (Thermopülai, Szalamisz)
Kr.e. 5. század közepe	Athén fénykora (Periklész kora)
Kr.e. 336 – 323	Alexandrosz uralkodása
Kr.e. 333	az isszoszi csata
Kr.e. 332	Egyiptom elfoglalása (Alexandrosz)
Kr.e. 331	a gaugamélai csata

Fogalmak

Akropolisz, filozófia, jósda, olümpiai játékok, városállam/polisz, helóta, perioikosz, spartiata, gerúszia/vének tanácsa, ephoroszok/felügyelők, hoplita, arisztokrácia, démosz, demokrácia, ekklészia/népgyűlés, bülé, sztratégosz, osztrakizmosz/cserépszavazás, rabszolga, héliasia/esküdtbírótság, phülé, trittüsz, türannisz, arisztokratikus köztársaság, timokrácia, szofizmus, sztoicizmus, hellénizmus

Személyek

Szolón, Kleiszthenész, Miltiadész, Leonidasz, Themisztoklész, I. Dareiosz, Xerxész, Periklész, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Alexandrosz/Nagy Sándor, III. Dareiosz, Szókratész, Platón, Arisztotelész, Homérosz, Aphrodité, Arész, Poszeidon, Héra, Zeusz, Pallasz Athéné

Topográfia

Olümpia, Spárta, Athén, Marathon, Thermopülai, Szalamisz, Isszosz, Gaugamela, Alexandria, Olümposz, Delphoi

Ókori Róma

Kronológia

Kr.e. 753	Róma alapítása
Kr.e. 510 - 31	a köztársaság kora
Kr.e. 264 – 241	az első pun háború
Kr.e. 218 – 201	a második pun háború
Kr.e. 216	cannae-i csata
Kr.e. 202	zamai csata
Kr.e. 60	az első triumvirátus megalakulása
Kr.e. 48	a pharszaloszi csata
Kr.e. 44	Iulius Caesar meggyilkolása
Kr.e. 43	a második triumvirátus megalakulása
Kr.e. 42	a philippi csata
Kr.e. 31	az actiumi csata
Kr.u. 14	Augustus halála
1 – 3. sz.	a principatus kora
70	a jeruzsálemi templom lerombolása
3 – 5. sz.	a dominatus kora
313	milánói rendelet
325	niceai zsinat
395	a Római Birodalom végleges kettéosztása
451	a catalaunumi csata
476	a Nyugat-római Birodalom bukása

Fogalmak

patricius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, amfiteátrum, gladiátor, provincia, légio, limes, polgárjog, cenzor, triumvirátus, principátus, dominatus, Colosseum, bazilika, Forum Romanum, Circus Maximus, Messiás, keresztény vallás, kereszttség és úrvacsora, apostol, misszió, Biblia, Újszövetség, evangélium, püspök, zsinat, államvallás, dogma, szentháromság tana, eretnek

Személyek

Romulus, Julius Caesar, Augustus, Pompeius, Antonius, Traianus, Hadrianus, Nagy Theodosius, Jézus, Szent Péter és Szent Pál apostolok, Diocletianus, Constantinus

Topográfia

Itália, Róma, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Savaria, Jeruzsálem. Hispania, Gallia, Actium, Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom,

A középkori Európa

Kronológia

476 – 1492	a középkor
529	a bencés rend megalakulása
622	hidzsra
732	a poitiers-i csata
962	I. Ottó császárrá koronázása (Német-Római Császárság)
1066	Hastingsi csata
1075	Dictatus Papae
1095	a clermont-i zsinat
1054	az egyházszakadás
1215	Magna Charta Libertatum
1347	a nagy pestisjárvány
1415	Husz János kivégzése (konstanzi zsinat)
1453	Konstantinápoly eleste

Fogalmak

népvándorlás, hunok, ortodox, iszlám, hidzsra, dzsihád, despotizmus, Korán, kalifa, uradalom, földesúr, majsorság, jobbágyság, robot, kiváltság, rend, lovag, nemes, feudalizmus, hűbériség, majordomus, király, rendi monarchia, hűbérúr, vazallus, Magna Charta Libertatum, keresztes hadjáratok, pápa, érsek, cölibátus, investitúra, szerzetes, bencés rend, ferences rend, eretnek, inkvizíció, kolostor, katolikus, szent, kódex, polgár, céh, román stílus, gótikus stílus, reneszánsz, kolduló rend, skolasztika, legenda, pátriárka, huszitizmus

Személyek

Attila, Justinianus, Nursiai Szent Benedek, Mohamed, Martell Károly, Nagy Károly, I. Ottó, I. (Hódító) Vilmos, I. (Földnélküli) János, VII. Gergely pápa, IV. Henrik császár, III. Ince, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Mediciek, II. Mehmed, Gutenberg, Husz János

Topográfia

Arab Birodalom, Konstantinápoly/Isztambul, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német-római Császárság, Egyházi Állam, Anglia, Franciaország, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, Szentföld, Bologna, Oxford, Nápoly, Krakkó, Moldva, Havasalföld, Bosznia, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Oszmán Birodalom,

Magyarország a középkorban

Kronológia

895	a honfoglalás
907	a pozsonyi csata
955	az augsburgi csata
972 – 997	Géza fejedelemsége
997 – 1038	I. (Szent) István uralkodása
1000/1001	a koronázás
1077 – 1095	I. (Szent) László uralkodása
1095 – 1116	I. (Könyves) Kálmán uralkodása
1172 – 1196	III. Béla uralkodása
1205 – 1235	II. András uralkodása
1222	Aranybulla
1235 – 1270	IV. Béla uralkodása
1241 – 1242	a tatárjárás
1301	az Árpád-ház kihalása
1308 – 1342	I. (Anjou) Károly uralkodása
1335	a visegrádi királytalálkozó
1342 – 1382	I. (Nagy) Lajos uralkodása
1351	az Aranybulla megújítása
1370	magyar – lengyel perszonálunió
1387 – 1437	Luxemburgi Zsigmond magyar király
1389	a rigómezei csata
1396	nikápolyi csata
1440 – 1444	I. (Jagelló) Ulászló
1443 – 1444	Hunyadi János hosszú hadjárata
1444	a várnai csata
1456	nándorfehérvári csata
1458 – 1490	I. (Hunyadi) Mátyás uralkodása
1479	a kenyérmezei csata
1485	Mátyás elfoglalja Bécset

Fogalmak

finnugor, törzs, fejedelem, kabarok, vérszerződés, honfoglalás, kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, kalandozások, Magyar Nagyfejedelemség, az Árpád-ház, szeniorátus, levirátus, primogenitúra, bán, székelyek, vármegye, egyházmegye, érsekség, tized, nádor, ispán, kancellária, káptalan, kettős kereszt, szászok, kunok, tatárok/mongolok, várjobbágy, szerviens, Aranybulla, ellenállási záradék, ősiség, királyi és nemesi vármegye, úriszék, familiaritás, honorbirtok, báró, tartományúr, kamarahaszna, urbura, aranyforint, regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszonalunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, kormányzó, székérvár, végvár, szultán, szpáhi, janicsár, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, zsoldos, Corvina, Szent Korona, Szent Korona-tan, Képes krónika

Személyek

Álmos, Árpád, Géza, I. (Szent) István, II. Szilveszter pápa, Koppány, Szent Gellért, Szent Imre, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, Anonymus, IV. Béla, Szent Margit, I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, I. (Jagelló) Ulászló, Hunyadi János, Szilágyi Mihály, Kapisztrán János, I. (Hunyadi) Mátyás, Vitéz János, Janus Pannonius

Topográfia

Etelköz, Magna Hungaria, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Halics/Galícia, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Pécs, Óbuda, Veszprém, Győr, Gyulafehérvár, Muhi, Erdély, Sopron, Kassa, Szászföld, Székelyföld, Nagyszeben, Kalocsa, Horvátország, Visegrád, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Bécs

Kora újkori egyetemes történelem

Kronológia

1492	Amerika felfedezése
1517	a reformáció kezdete
1545	tridenti zsinat kezdete
1555	augsburgi vallásbéke
1648	vesztfáliai békék

Fogalmak

gyarmat, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, manufaktúra, tőke, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, európai munkamegosztás, Atlanti-centrum, periféria, örökös jobbágyság, reformáció, protestáns, evangélikus, református, anglikán, anabaptista, antitrinitárius, unitárius, vallási türelem, ellenreformáció, katolikus megújulás, jezsuiták, barokk, presbiter, predesztináció, rekatolizáció, merkantilizmus

Személyek

Kolumbusz Kristóf, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, II. Fülöp, Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos, VIII. (Tudor) Henrik, I. Erzsébet

Topográfia

Amerika, Spanyolország, India, Wittenberg, Genf, London, Párizs/Versailles

Magyarország a kora újkorban

Kronológia

1526	a mohácsi csata
1532	Kőszeg ostroma
1541	Buda eleste
1552	várháborúk: Temesvár, Drégely, Eger török ostroma
1566	Szigetvár eleste
1568	tordai határozat
1568	drinápolyi béke
1570	speyeri egyezmény
1606	bécsi béke
1613 – 1629	Bethlen Gábor fejedelemsége
1664	Zrínyi Miklós téli hadjárata, szentgotthárdi csata, vasvári béke
1686	Buda visszavívása
1687	pozsonyi országgyűlés
1697	zentai csata
1699	karlócai béke
1703 – 1711	a Rákóczi-szabadságharc
1705	szécsényi országgyűlés
1707	ónodi országgyűlés
1711	szatmári béke

Fogalmak

vilájet, szandzsák, pasa, végvári vonal, vitézlő rend, rendi országgyűlés, hajdúszabadság, három rendi nemzet, négy bevett vallás, újszerzeményi jog, Szent Liga, Udvari Haditanács, Magyar Kancellária, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás, amnesztia

Személyek

Dózsa György, I. Szulejmán, II. Lajos, (Szapolyai) János, I. (Habsburg) Ferdinánd, Tomori Pál, Fráter György, Jurisich Miklós, Losonczi István, Dobó István, Szondi György, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Rudolf, I. Lipót, Savoyai Jenő, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Apáczai Csere János, Méliusz Juhász Péter, Misztótfalusi Kis Miklós, I. Rákóczi György, Tomori Pál, Fráter György, Báthory István, Lotharingiai Károly, II. Rákóczi Ferenc, Károlyi Sándor, Tinódi Lantos Sebestyén, Balassi Bálint

Topográfia

Mohács, Kőszeg, Temesvár, Eger, Szigetvár, Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság (királyi Magyarország), Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs, Nagyszombat, Sárospatak, Debrecen, Partium, Bánság/Temesköz